СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 226. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 27 вересня, 1934. VOL. XLII. No. 226. Jersey Tity, N. J., Thursday, September 27, 1934. THREE CENTS.

ЮНІЇ ЗБИРАЮТЬСЯ АПЕЛЮВАТИ ДО ПРЕЗИДЕНТА ПРОТИ ПІДПРИЄМЦІВ

ЗАКИДАЮТЬ, ЩО ПІВДЕННІ ФАБРИКИ НЕ ДАЮТЬ ПРАЦІ 15,000 РОБІТНИКІВ.

ВАШИНҐТОН.—Ткальняні фабрики в полудневих стейтах почали наново роботу, але це не зменшило напруження ні ворожнечі між робітниками й підприємцями, котрим робітники закидають переслідування всіх робітників, що брали участь у страйковій діяльности. Місцеві юнії присилають до центральної юнії у Вашинґтоні тисячі зажалень.

Виконавчий комітет юнії „Юнайтид Текстил Воркерс оф Америка" збирається подати до президента Рузвелта заклик, щоби він ужив свого впливу для закінчення переслідування юнійних робітників ткальняними фабрикантами.

Фабриканти ще й досі не видали заяви, яке становище вони заняли до пропозиції іменованої президентом ради для ткальняного промислу, а Слови. голова Інституту для Бавовняних Ткалень, заявляє виразно, що фабриканти ще й досі не знають, чи принимати назад усіх страйкарів.

СТРАЙК ТОРБИНКОВИХ РОБІТНИКІВ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

НЮ ЙОРК. — Юнія робітників, що виробляють зі шкіри жіночі торбинки, котра вела переговори з фабрикантами, заявила публично, що переговори станули на мертвій точці та що страйк треває далі. У місті є цих робітників 5,000.

ДЖАНСОН ЗРЕЗИҐНУВАВ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт подав до відома, що він приняв резиґнацію ґенерала Гофа С. Джансона зі становища адміністратора уряду відбудови краю.

Джансон покине уряд дня 15 жовтня. Його наслідник покищо не йменований. Ні в листі Джансона до президента, ні в листі президента про приняття резиґнації Джансона не подано причини резиґнації. Джансон у своїм листі каже тільки, що уряд, котрий він занимав, непотрібний, а президент підчеркує роботячість і льояльність Джансона.

З ПРОЦЕСУ ЗА ПОЖАР КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — На слідстві, котре веде в справі пожару корабля „Моро Кесл" рада корабельних інспекторів, найвищі офіцири корабля признали, що командант корабля Вормс у протягу 3 до 4 мінут знав про розміри пожару на кораблі.

Одначе вони самі признали потім, що їм не було відомо, хто спустив на воду ратункові лодки.

З ПРОЦЕСУ ЗА ВИКРАДЕННЯ ДИТИНИ ЛИНДБЕРҐА.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів стейтового суду переслухала у вівторок 17 свідків проти німецького іміґранта Гавптмана, підозреного за викрадення дитини летуна Линдберґа. Більшість цих свідків ідентифікували Гавптмана як того, що передав їм золоті банкноти, що походили зі зложеного Линдберґом викупу.

Поліція веде далі розсліди в домі Гавптмана. На дверях одної шафи в тім домі поліцаї знайшли записаний телефон д-ра Кондона, котрого викрадачі дитини Линдберґа обібрали за посередника при виплаченню викупу. Поліція каже, що Гавптман признався, що він зробив цю записку власною рукою, але це тільки тому, бо він цікавився справою.

Федеральна поліція тимчасом робить досліди, чи відтиски пальців Гавптмана годяться з відтисками, котрі викрадачі дитини лишили в домі Линдберґа.

Поліція пробує теж знайти відтиски пальців Фіша, німецького Жида, котрий, як каже Гавптман, дав йому гроші на переховання. Німецькі ґазети в Німеччині протестують проти широкого розголосу для справи, як проти спроби компромітувати Німців.

ДОРОЖНЕЧА РОСТЕ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро статистики подає, що подрібні ціни на засоби поживи постійно ростуть та що в останніх двох тижнях досягли вершка, якого вони не досягли були за останні три роки.

З ПРОМИСЛОВОЇ БОРОТЬБИ.

НЮ ЙОРК. — Невислiджені досі люди вкинули в фабрику одного кравецького підприємця на Вест 35-тій вулиці фляшку з якимись хемікаліями, котрі наповнили смородом цілу околицю на кілька бльоків довкруги та попарили 4 робітниці так, що їх треба було забрати до шпиталю.

Факт цього нападу зацікавив поліцію головно через те, що всі робітниці належать до юнії, котра є звязана з Американською Федерацією Праці та має з фабриками важний контракт. Поліція досліджує, чи не мав цей напад щось спільного з тим, що власник робітні не хотів недавно тому приступити до ново основаного союза кравецьких підприємців.

ПІДРОБЛЯЛИ ГРОШІ.

Окружний суд у Рівному засудив мешканців Степаня, костопільського повіту, Петра Наумовича на 6 років вязниці, Івана Андрущука на 5 років і Владислава Корнатовського на 4 роки вязниці за те, що вони фальшували 5-злотові монети й пускали їх в обіг. Апеляційний суд згаданий присуд затвердив.

ЖАХЛИВА ЕКСПЛЬОЗІЯ У ВІДНІ.

У Відні в 13 дільниці трапилася незвичайна катастрофа, що викликала в цілому місті велику паніку. Наслідком експльозії кілька домів завалилися, при чому поранилися багато осіб. Причина катастрофи була така: 26- літній римар С. Бартель прийшов нічю до свойого мешкання на третьому поверсі. Підчас його неприявности його дружина відобрала собі життя таким чином, що відкрутила ґазовий курок і вдушилася. Ґаз заповнив ціле мешкання, а в хвилині, коли Бартель запалив сірник, повстала експльозія. Пожежу, що вибухла після експльозії, вдалося вгасити.

ЛЄТАРҐ ЗАЛІЗНИЧНИКА.

Недавно помер у Перемишлі залізничник І. Качмарський. У понеділок пополудні ладились уже до похорону. Одначе рідня звернула увагу на той факт, що на тілі Качмарського не було посмертних плям, хоча минуло вже кілька днів. Крім того тіло мало деяку температуру. Тому рідня здогадувалася, що Качмарський попав у довгий сон. Влада наказала здержати похорон і вислала судово-лікарську комісію.

ЗЛОВЖИВАННЯ НА ПОЧТІ.

Начальник почти у Перегінську, Володимир Запольський, уже від довшого часу присвоював собі гроші, які надсилала скарбова палата на виплату рент інвалідам. В останньому часі надійшли гроші 5,540 зл. для інваліда Ґелетія, які Запольський теж задержав. Одночасно адвокат Ґелетія, д-р Орський зі Станиславова, надіслав інвалідови Ґелетієви листа з пригадкою, щоби заплатив йому гонорар. Запольський переглянув лист і вислав негайно адвокатови 1,000 зл. Це здивувало адвоката, який почав розсліджувати справу і тоді виявилося зловживання Запольського. Його арештували і відставили до судових арештів у Стрию.

КИНУВ ЛЮБОВНИЦЮ В МОРЕ.

Польська поліція одержала повідомлення від поліції румунської, що до Польщі приїхав з жінкою студент Малінов, який допустився душогубства в купелевій місцевості Констанці над Чорним морем. Він удержував зносини з жінкою одного землевласника. Щоби її позбутися, він кинув її в море, а сам утік.

„ЗАЛІЗНА ҐВАРДІЯ" ВІДНОВИЛА СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ.

По ріжних містах Румунії дійшло до заворушень, нападів на Жидів і т. п. членів „Залізної Ґвардії", якої три члени минулого року вбили премієр-міністра Дуку. У заворушеннях брали участь студенти, яких арештувала поліція коло 50.

У ЛЬВОВІ, ЯК У ШІКАҐО.

У Львові при вул. Глинянській ч. 5 трапився такий випадок: Нічю заїхала під браму таксівка, а з неї висіли чотири мужчини, виважили ломом браму й двері мешкання І. Стирни. Авантурники почали домагатися, щоб Стирна видав їм якусь п. Шульцову, а коли цей відмовився, вони кинулися й почали демолювати мешкання. По деякому часі всіли до таксівки й намагалися відїхати, але тоді їх схопила поліція. У слідстві виявилося, що нападу доконали по пяному чотири відомі львівські авантурники з намови якогось В. Кокушкіна. Кокушкін жив зі Шульцовою на віру, але одного дня вони посварились і вона втекла від нього. Тому, що Шульцова не хотіла повернутись добровільно, Кокушкін вирішив зробити це по „американськи". Очевидно, що цілу цю геройську пятку арештовано й посаджено в тюрму.

ДІВЧИНУ ПЕРЕМІНИЛИ НА ХЛОПЦЯ.

У французькому місті Ліль сталася цікава подія: 16-літня панночка Генрієта Аксе перемінилася дивним способом на мужчину. Вона нарікала в останніх часах на загадочні болі, так, що родичі завели її до шпиталю, де визначний хірурґ, д-р Мін, ствердив, що треба конче перевести операцію. Після доконання 14 спеціяльних заходів, які вповні вдалися, з Генрієти Аксе повстав Генрик Аксе. Шпиталь видав урядову посвідку про вдалу операцію, наслідком якої настала зміна полу жіночого на мужеський.

БІЙ МІЖ БУЗЬКАМИ Й ОРЛАМИ.

Як повідомляють турецькі часописи, недалеко міста Бруси в Малій Азії прийшло до завзятого бою між бузьками й орлами. Великий орел напав на бузяче гніздо, вбив ударом дзюба старого бузька і забрав у кігтях молоді. Незабаром зібралися коло 300 бузьків і пустилися в погоню за орлом. Цьому знову поспішило з допомогою ціле стадо орлів. Прийшло до крівавого бою, в якому з обох сторін падали вбиті і ранені. Врешті бузьки, яких було значно більше, перемогли і з орлів тільки деякі лишилися в живих.

ДЛЯ НАУКИ РИЗИКУЮТЬ СВОЇМ ЖИТТЯМ.

Тайни вульканів не вдалося вченим покищо як слід прослідити. З ініціятиви Обсерваторії Везувія два професори, Соля і Боаґа, підсунуться в окремо збудованому сталевому візку аж на самий беріг кратеру, щоби прослідити, чи гирло вулькану йде в глибину кратеру просто, чи може скісна, а також, чи під поверхнею кратера є стійна маса, чи може порожне місце. Таким чином наражують себе згадані вчені на велику небезпеку, але голод науки є сильніший ніж інстикт життя, про що зрештою вже не перший раз переконалися люди.

ГОРЯТЬ ЛІСИ.

У районі Бриніоль недалеко Тульону (Франція) горять ліси. Згоріла 75-літня жінка Фабр, яка збирала в лісі гриби. Ліси горять на просторі 7 ґромад. До Бриніоль приїхало військо, щоби недопустити до дальшого поширення пожежі.

АЛЮМІНІЄВІ ЗЕРКАЛА.

Німецьким інжинірам вдалося збудувати алюмінієві зеркала, що куди краще відбивають промінї, ніж срібні. Що більше. Алюмінієві зеркала є чутливі і на короткі фіолетні промінї, які срібні зеркала поглочували.

Такі зеркала стануть у пригоді астрономам, що краще зможуть оглядати й фотоґрафувати зоряне небо.

Накладання алюмінія на скляну тафлю відбувається в окремій камері, огрітій до дуже високої температури. Тоді алюміній прикріплюється дуже сильно до поверхні скла.

КОМУНІСТИЧНОГО АҐІТАТОРА ВИВЕЗЕНО СИЛОЮ З МІСТА.

Іцко Мінстер, комуністичний аґітатор, забагато крутився в місті Стредфорд, Онт., де поширював комуністичну аґітацію. Він минулого року зорґанізував був тут страйк, котрий уряд здушував військом і теннізував був тут страйк, котрий уряд здушив військом і тенками. Дня 14. серпня ц. р. нашого Іцка схопили на вулиці ветерани та горожани міста, вивезли його за місто й сказали йому, що поворот його знову до міста не вийде йому на здоровля. Тому, що товариш Іцко є впертий, то він повернувся до Стретфорд, щоби промовляти на мітінґу в парку. Та той мітінґ не відбувся, бо ветерани і горожани мітінґ розбили, а аґітаторів порозганяли. Декотрих аґітаторів досить добре потурбувано. Іцко Мінстер приготовляв новий страйк. Каже, що напасників буде скаржити, а навіть ходив до ґенерального прокуратора на скаргу.

ВПЛИВ ДУМКИ НА ШКІРУ.

Спостережено, що у хворобливо зворушливих людей появляються червоні плями на шкірі, коли вони вдивляються на рани. Коли такі люди вдивляються на прищі, то й на їх шкірі прокидаються прищі. Часто у хворобливо зворушливих людей, що вдивляються на образ розпятого Ісуса Христа, появляться червоні плями на шкірі в тих місцях, де в Христа рани. Такі спостереження доказують, який великий вплив має думка й на шкіру. Такий самий вплив, розуміється, має людська думка на кожду частину тіла. Тому то нездорово мати хворобливі та понурі думки, бо від хворобливих думок і ціле тіло буде ставати хворобливим. Колиж ваші думки радісні та надійні, то такий будете мати настрій і в цілому тілі. А такий настрій впливає уздоровляючо навіть на хворе тіло. Тож лікуйте своє ослаблене тіло радісними думками!

ЖЕРТВА ЗАБОБОНУ.

В ріці Тайн в околицях Генберна в Анґлії став потопати один мешканець. Прохожі повідомили поліцію, яка приїхала мотоциклями, але виловила вже тільки його трупа. Прохожі могли його вратувати, але ніхто не кинувся до води на ратунок, хоч між ними були добрі пливаки. В цім закутку Анґлії поширений між селянством забобон, що людина, яка витягне з води топельника, обовязана понести всі кошти похорону. Не помагають вияснення влади, бо забобон далі всевладно панує серед селян.

ЗНАЙШЛИ ТРУП УКРАЇНЦЯ, ЖЕРТВУ КОМНІСТИЧНОГО ТЕРОРУ

НА КОРДОНІ ФІНЛЯНДІЇ ЗНАЙДЕНО ТРУП ПРОФЕСОРА УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — В густому лісі на кордоні Фінляндії й Росії фінська погранична сторожа знайшла труп, як думають, Українця, вчителя. З документів, що знайшли при нім, годі виявити його імя, бо папір, від перебування довгий час на повітрю, місцями знищився.

Всеж із документів можна заключити, що згинувший був Українцем, учителем в одній з українських політехнік. Комуністична влада вислала його в концентраційний табор на далекій російській півночі. З місця знайдення трупа видно, що згинувший пройшов яких двісті миль по дикій півночі й дрімучим лісом та згинув від виснаження й браку поживи, бо попав у район Фінляндії, який дуже мало заселений.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ ВОРОНИЙ НА ЗАСЛАННЮ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Тут одержано відомости про чергову жертву большевицько-московської розправи з українськими „націоналістичними ухилістами". Тепер стало відомо, що визначного українського поета, письменника, театрального критика й директора української театральної школи, Миколу Вороного, комуністи заслали на каторгу в східнім Сибірі.

Микола Вороний довший час перебував на еміґрації за кордоном, а потім жив у Львові. Повіривши большевицькій „українізації", він вернувся на Велику Україну, щоб там у себе дома працювати для розвитку української культури та штуки в рамцях леґальних можливостей. Та почався процес нової русифікації України й М. Вороний, разом з іншими українськими культурними діячами, попав на лісту „неблаґонадьожних" і опинився на каторзі.

ВЯЗНИЦЯ ЗА ВБИВСТВО МОСКВОФІЛА.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Молоді селяни Українці з села Мервич, повіт Жовква, Петро Добросинець і Адам Саматій, побили 5 квітня голову читальні ім. Качковського в Мервичах за те, що він видав поліції список молодих Українців, які колись були напали на читальню Качковського. Побитий Лука Піс по кількох днях хворування помер.

Тепер львівський окружний суд засудив Добросинця на 8 років, а Саматія на пять і пів року важкої вязниці.

КАТАСТРОФАЛЬНИЙ СТАН СКОТАРСТВА.

МОСКВА (СССР).—Комуністична партія і влада занепокоєні тим, що скотарство в совітщині переполовинене проти 1929 року. Пять міліонів селянських родин, що мають бути найліпше забезпеченими, бо знаходяться в колективах, не мають і не можуть дістати ні молока, ні інших молочних продуктів.

В совітщині є тепер 16,600,000 коней, а в 1929 році їх було 31,000,000; рогатої худоби тепер є 38,-600,000, а було 68,100,000; овець є тепер 50 міліонів проти 150 міліонів 1929 року; безрог є тепер 12 міліонів, а було їх у 1929 році 21 міліонів, і т. д.

КІНЕЦЬ КОМЕДІЇ В СПРАВІ РОЗЗБРОЄННЯ.

ЖЕНЕВА (Франція). — Тепер уже офіційно говорять, що настав кінець міжнародньої конференції в справі роззброєння, яка з великою помпою й надіями почала була два роки тому свою працю. Причиною скінчення робіт конференції послужило те, що Франція боїться Німеччини й за ніяку ціну не піде на зменшення, чи навіть обмеження свого зброєння.

Франція вважає, що кожда умова в справі контролі зброєння, на яку згодиться Німеччина, буде некористна й небезпечна для Франції. Тому замісць роззброєння Франція буде далі зброїтися й укладати воєнно-політичні союзи з іншими державами.

З КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ РОБЛЯТЬ ПОЛІТИЧНУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Ґітлерівська преса пише, що справу арештованого Німця Гавптмана в Америці в звязку з убивством дитини Линдберґа американська преса використовує для пропаґанди проти Німеччини. Німецькі ґазети твердять, що зі справи Гавптмана американська преса зробила собі нове поле для пропаґанди проти Німеччини.

ПРОТИ ІТАЛІЙСЬКОЇ ГЕҐЕМОНІЇ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Французький міністер справ закордонних,, Барту, заявив у місцевій пресі, що Франція не допустить італійського панування в Европі, а особливо на Балканах. Франція не допустить, щоб Італія використала справу підтримання незалежности Австрії для скріплення своїх впливів там.

Французький міністер каже, що він буде старатися привести до певного порозуміння і співпраці Італію і Югославію не лише в питанню незалежности Австрії, але взагалі в Европі та на Балканах.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ДАЛІ ПРОТЕСТУВАТИ?

У звязку з останніми подіями в Лізі Націй, зокрема зприводу приступлення до Ліґи Совітів, як теж порушення Польщею справи охорони національних меншин, піднялися серед нашої імміґрації голоси за потребу поведення нової протестаційної акції проти Москви і Варшави.

І замітне те, що між тими голосами було поважне число голосів нашої тут родженої молоді. Вона теж надіслала нам цілу низку ріжних статтей з ріжних американських газет, у яких критиковано гостро Польщу за її нехтування міжнародніх зобовязань та за її вороже відношення до Українців. Отта молодь висказувалася за те, що нам в Америці треба розпочати нову акцію, звернену проти окупантів України.

Очевидно, що це треба вважати додатнім явищем, коли ми в Америці, не зважаючи на наші не дуже то великі реальні успіхи з нашими попередніми протестаційними акціями, завзято стоїмо далі при своїм, будучи готовими до нової акції. Це значить, що ми глядимо на справу нашого визволення цілком зріло, себто розуміємо, що на остаточну нашу ціль і нашу побіду мусять зложитися сотні або й тисячі ріжних акцій, неуспіхів, розчаровань.

Та властиве питання, яке треба собі тепер нам поставити, це те: як далі вести ту нашу акцію в Америці? Якщо вона має мати звідси сякий-такий відгомін, то річ ясна, що вона мусить бути тепер сильнішою, краще зорганізованою, краще обдуманою. Замало виривається тій чи іншій особі з якимсь протестом, чи навіть одній чи другій організації або громаді. Бо такі виступи, хоч би були зроблені в найкращій вірі і з найкращими інтенціями, є тільки сентиментальним відрухом, а ніякою дійсною політичною акцією, на яку звертається у світі увагу. Всякі наші виступи в обороні рідного краю, наскільки вони мають доходити до світа, мусять бути обєднаним виступом цілої нашої імміґрації, й то не тільки в Америці, але в цілім світі. Про дійсну судьбу нашого народу не вирішають заяви ріжних Літвінових, Беків, Барту і їм подібних. Тому годі нам пристосувати нашу акцію до хвилевих виступів московського комісара чи польського міністра, без огляду на те, чи вони ставляться до нас прихильно, чи ворожо. Наше відношення до окупантів уже устійнене. Ми знаємо, чого нам від них сподіватися. Тут нема ніякої несподіванки, тому й наша акція проти них повинна бути постійною і послідовною, себто відмовою усякого права окупантам говорити від імени наших земель і нашого народу чи рішати про нашу долю. І не можемо теж далі узнавати тих міжнародніх договорів, які затвердили наше поневолення. Отсе мусить бути повторюване раз-у-раз, і то з чимраз більшою силою і повагою.

З ГОЛОДОВОГО ПЕКЛА НА УКРАЇНІ

Водночас з тим, як світові дипльомати в Раді Народів смиренно поклонились большевицькому хамови, приймаючи його у свої ряди — приходять щораз більш вражаючі вісти про страхіття голодової катастрофи на Україні, яких достовірність запоручена з кожного погляду очевидцями. І так віденський бюлетин „Мітайлюнген цур Гунгеркатастрофе ін дер Совет-Юніон", присвячений виключно справі голодової катастрофи в Совітах, приносить у своїм випуску з дня 28. VIII., ц. р. згаданий недавно і в нашім журналі звіт кореспондента „Дейлі Експрес" ураз зі своїм коментарем, який тут читачам „Свободи" подаємо в перекладі на українську мову. Стаття п. н.: **„Звіт очевидця"** звучить так:

„До звітів очевидців, яким пощастило прослідити на місці теперішнє положення в голодових районах південної области Совітської Унії, прибув в останньому часі ще один, **що потрясе своєю простотою та безпосередністю***). Є ним звіт одного з окремих кореспондентів газети „Дейлі Експрес", якому вдалось відлучитися від одного офіційного мандрівного товариства та, користуючись потаємною камерою, навідатись „без провідника" до цілого ряду голодуючих сіл і добути звязку з тамошніми мешканцями. Той звіт, вистачений щедро світлинами, появився в „Дейлі Експрес" з дня **6. VIII. ц. р.**, і ми подаємо його тут увимках. Автор звіту зазначує спершу, що він з кінцем весни вибрався з одним товариством у довшу подорож по Україні, підчас якої недалеко **Тамбова** показали товариству зразок колективної фарми, яка і справді була зразкова. Але наш кореспондент дізнався притім від присутніх робітників, що вони — здебільша еміґранти-комуністи з Америки, з Англії або з Німеччини, та що все господарське знаряддя придбали вони власним коштом і привезли з собою з закордону. Затеж **у Вороніжі** сотки обідраних людей зробили на нього дуже невідрадне враження, причім сказано йому, що це — робітники, що ждуть транспорту на відпустковий побут у Криму. Очевидець зазначує тут, що на всіх лицях пробивалась журба і ґризота; якогось урочистого настрою не було на них ні сліду. А далі англійський кореспондент пише — по тексті перекладу урядової **„Нахріхтендінст"** з дня **18. VIII.** так:

„Тоді я й рішився покинути товариство, з яким їхав, і підприняв подорож на власну руку. Я подався до **Білгороду** і заїхавши туди, пустився зараз оглядати колективну фарму. Тут, у половині дороги стрінув я трох селян з трома кіньми. Справді — я зараз почув, що тут шаліє голодова смерть! Саме минулої ночі ось помер один селянин, один кінь згинув щойно на дорозі, а другий з виснаження не зміг підвестися на ноги. Стрічнії селяни оповідали мені, що вони були, саме на фармі та прохали соломи для коней і води для себе. Але їх примусили револьверами відійти геть. Вони казали теж, що в минулому році в них було збіжа піддостатком, але червоноармійці забрали їм трохи не все. Двоє дітей тих селян згинуло з голоду в році 1932/33. Фарма Білгород, це табор примусових робіт, а наставниками тут є червоноармійці. Вони наглядають з набитими крісами за достиганням, жнива та звезення збіжа. Оглядаючи фарму, я побачив теж, як дві селянки в страшнім нехлюйстві збирали зерна пшениці, причім було їм дозволено робити це тільки в межах самої фарми. А на одним возі, наладованім до половини сіном, лежав, як я бачив, **труп селянина**, що помер уже тому кілька днів. Дотогож оповідали мені інші робітники, що небіжчик згинув з голоду — **з голоду на фармі, що продукує річно сто тисяч бушлів пшениці!**

„Отак рішився я далі прослідкувати пануючі умови життя, і знайшов у малій хатині двоє малих, зголоджених дітей. Старше з них — дівчинка — оповідала мені, що їх батьки повмирали з голоду. Притім діти показали мені їх могили, **які вони сами викопали, та малий деревляний хрест, видвигнений теж ними самими на могилах.** Діти жиють хлібом, одержаним від одного милосердного сусіда. І побачивши те, мені доволі було Білгороду. — Зновуж в одній малім селі понижче **Харкова** зайшов я в хату, де замісць помосту була сама земля, а як одинока обстанова, лавка. Тут застав я чотирнацятьлітню, надзвичайно худу дівчинку і її дволітнього брата. Хлопчик лазив водно по землі, а його дрібне тіло було таке винищене голодом, що на людське єство він уже не подобав. Їх мати згинула з голоду, а хлопчик не кушав ще ніколи ні молока, ні масла, а тільки всього раз мяса. Далій, на пів милі від тієї хати, бачив я при самім гостинці тіло якогось чоловіка, і я вернувся до дітей, щоб поспитати про нього. У відповідь на те, старша дитина пішла зі мною. **І по дорозі начислили ми упродовж одної півгодини пятьнацять трупів, що лежали в околі того місця. А на пятьнацять ярдів від хати лежав труп, близи якого дівчинка боялася і тому прохала мене допомоги її поховати його".**

В дальшим же продовженню свойого звіту розповідає англійський кореспондент як то він **у віддалі 30 км. від Києва наскочив на село, що майже в цілості вимерло з голоду.** Раніше жило в ньому коло **40 родин**, а коли він туди навідався, то було там усього **6 живих людей! Всіх псів і котів вони вже поїдали.** Один пятьнацятьлітній хлопець, своїм видом дослівно тільки шкіра й кости, розповідав дописувачеві, що його батько тому місяць умер з голоду, і він показував схованого за піддашком засохлого трупа небіжчика. **Тіло вкрите було тільки соломою.** І кінчить англійський кореспондент свій понурий звіт словами:

„З ідучою осінною умовини життя в Совітській Унії будуть багато тяжчі, ніж минулими роками. Селяни стають ущерть байдужні і не хотять працювати на полі. бо вони знають, що їм большевики таки ввесь доробок відберуть. **А дотого вся худоба в них або знеможена голодом до краю, або вже поїджена людьми давно.** Отимто вигляди на майбутнє дуже сумні, а одиноким ратунком для голодуючої країни в цім році булаб змога одержати допомогу, зза кордону".

Стільки англійський звіт. І здавалосяб з огляду на дійсність розмальованого ним пекла, що ніщо природніше на світі, як саме уможливити тепер голодуючим одержання тієї допомоги зза кордону. Але ба! Не знає, на жаль, сей Англієць, що тут справа з большевицьким катом, який, викликуючи своїм нечуваним розбишацтвом смертельний голод в усій країні, заразом дбає гаразд про те, щоб безсоромно, вщерть по московськи і по марксистськи брехати перед усім світом, що голоду ні на Україні ні ніде в Росії нема, отже й ніяка допомога — непотрібна! **А позатим вишукувати собі всі можливі причини, щоб таку допомогу унеможливити.** Бо оце ось в тімже самім випуску віденського бюлетину читаємо п. н. „Заборона посилок комітету „**Брідер ін Нот**" („Браття в біді") таке:

„З Берліна пишуть: Совітська влада подала до відома, що вона посилок державної збірки „Брідер ін Нот", призначених для голодуючих у Росії, більш приймати не буде, покликуючись притім на те, що „Брідер ін Нот", **це протисовітська організація (!)** Отак та німецька допомогова установа висловлює свій великий жаль через те, що її чисто **благодійна діяльність**, якій вона виключно була присвячена, таким чином буде припинена. Всі заходи ось, пороблені з тим, щоб спонукати совітське правління до відкликання тієї заборони, лишилися досі без успіху, з огляду на що й нема тепер ніяких виглядів на те, щоб можна було пересилати до Росії гроші або добродійні посилки, призначені для голодуючих".

І бюлетин додає:

„Отсей найновіший совітський розпорядок це очевидно ніщо інше, **як дальша ланка в ланцуху змагань закрити перед світом факт, що ще й тепер безліч людей в Росії кинені на поталу найстрашнішої нужди.** Але правда про все вже так широко пішла по світі, що большевицькі штуки не поможуть тепер Совітам нічого. Адже це загально відомо, що твердження, начеб установа „Брідер ін Нот" була протибольшевицька, не має ніякої основи, бо як виключно добродійна організація, вона мала цілью завжди тільки одно, а саме по своїм силам допомагати найбіднішим з бідних, і так воно є і досі".

Д-р Остап Грицай.

*) Підкреслення наші.

КОНҐРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В БЕРНІ

(УТІ) На початку вересня ц. р. відбувся в місті Берні в Швайцарії десятий з черги конґрес національних меншин. Зїхались були на нього представники майже всіх поневолених націй Европи, щоб порадити, що їм робити тепер у скрутну хвилину, коли меншостям грозить заглада з боку більшостей. Перебіг конґресу був діловий і справи всіх меншин розглядано обєктивно, але він не мав змоги розвинути цілої своєї програми. Відчувалося, що на ньому тяжить щось невидимого, що спиняє розгін праці і викликує в делеґатів занепокоєння. Надзвичайної охоти до праці не було в нікого, бо за вийнятком лише деяких делеґатів, а між ними й Українців, відчувалось у всіх брак ініціятиви. Простіше кажучи, в одної частини конґресовців була ініціятива, та не було змоги її виявити назверх, а в другої помічався брак тієї ініціятиви просто тому, що не знали вони, на яку ногу стати і як повести справи.

Делеґатів було досить багато, хоч менше, як на минулорічному конґресі. Найбільше було Німців, одначе в них не відчувалось тієї життєрадісности, що давніше. Причиною цього було непевне зовнішньо-політичне положення Німеччини, а зокрема не для всіх ясні потягнення Берліна в заграничній політиці. А ці потягнення були того роду, що заставили заграничних Німців просто змінити свої переконання. А це не так легко зробити. Не було на конґресі й Жидів. З ріжних сторін чути було на конґресі нарікання на те, що багато делеґатів не змогли приїхати на конґрес через пашпортові труднощі. Це був знак, як подекуди шанують забезпечення меншостям свободи руху й переконання. Це вказувало теж на те, що такі конґреси, хоч які вони обережні, та, так би сказати, „Богу духа винні", є для декого небажані. В деяких випадках треба було аж інтервенції президії конґресу, щоб витягнути делеґата принайменше на світ божий.

За останній рік положення меншин у дечому погіршало, Сподівання на полекші заведено остаточно. Тому деякі нації почали іншими, більш реальними способами боротьбу за свої права, хоч ця боротьба виходить поза рамці існуючих для них законів. Інші знову підготовляються до того самого. В деяких делеґаціях відчувалася знижкова тенденція, щодо знаходила свій вислів у бажанню автономії. Про культурний і економічний та політичний сепаратизм, як також про ревізіонізм, не говорилось майже зовсім. Лиш українська делеґація виказалася найбільшою активністю в якраз протилежному напрямі, ставляючи свою справу принципово в цілій її величі та розтягнувши її на всі українські території деклярацією незалежницько-соборницького змісту. Почувалося, що це виходить поза рамки цьогорічного конґресу, які автоматично були обмежені шлягвортом „автономія". Це також була одна з причин поспішного закриття конґресу. Деякі делеґати вже згори відчували, що за заяви на конґресі вони можуть пережити досить неприємні часи обмеження особистої свободи, тому здержувались були від деклярацій.

Окремою справою був польський проєкт універсальної конвенції на охорону меншин. Конґрес привитав ініціятиву Польщі та висловив побажання, щоб Союз Націй таку конвенцію ухвалив, одначе без найменшої надії, що це станеться. Зрештою всі здавали собі справу з того, що навіть якби Союз щось подібного ухвалив, то значіння такої конвенції не вийде поза рамки декляративности ріжних держав, що ось то ніби в них меншинам добре живеться. Прикладом булаж таки знову судьба найбільшої меншости в Европі, себто Українців на всіх їх територіях.

В справі виголоджування України Москвою ухвалив конґрес спеціяльну резолюцію з домаганням допомоги голодуючим. З цього приводу українським делеґатам була дана змога зясувати своє принципіяльне становище.

Над цілим конґресом тяжіло марево наближаючоїся світової війни, в якій неодна меншість вирішить своє „бути чи не бути". Делеґати не думали вже категоріями „меншинними", обоснованими засадами інтернаціональної моралі. Їх місця заняв, був національний максималізм зі всіми його наслідками.

Володимир Левицький, У. С. С.

В „СОЮЗНИЦЬКИХ" ТАБОРАХ ДЛЯ ПОЛОНЕНИХ ТА ІНТЕРНОВАНИХ

(8)

"Goniec Krakowski" дня 29. I. ц. р. пише: "Dymisja Petlury. Zwrot w polityce ukraińskiej? (Telefonem od naszego Korespondenta). Lwów, 28 stycznia. — Przebywający obecnie w Tarnowie Naczelny Ataman ukraiński Szymon Petlura wniósł na ręce prezydenta rady ministrów ukraińskiej republiki ludowej A. Lewickiego swoją dymisję ze stanowiska naczelnego atamana i członka P. W. dyrektorjatu. Ataman Petlura motywował swoją dymisję tem, że obecnie zwołaną już została t. zw. "rada republiki", do której należy pełnia władzy. — Gabinet ministrów nie przyjął dymisji atam. Petlury i oświadczył, że w tej mierze decydować może jedynie rada republiki. — Właściwą przyczyną wniesienie dymisji przez Petlurę jest wyraźnie objawiona niechęć do niego oddziałów ukraińskich, znajdujących się w polskich obozach koncentracyjnych, które oświadczyły, że pod dowództwem Petlury bić się nie będą. — Koła polskie, jak pisze "Ukrainskyj Wistnyk", są zaniepokojone tym krokiem Petlury, z którego osobą związany jest szereg ważnych dla Polski umów. Jak się zachowa "rada republiki" wobec dymisji Petlury, nie wiadomo. Ze strony zwolenników Petlury czynione są starania, aby go zatrzymać na stanowisku. — Z drugiej strony wymienia się już nawet kandydatów, między innymi gen. Grekowa, b. naczelnego wodza wojsk ukraińskich w Galicyi Wschodniej".

В більшости „Гонєц" пробрехався, бо про явну нехіть таборів до Петлюри до тої міри, що аж ніхто би не воював під його проводом, — тут не видно. Тенденція польської преси ясна — ловити рибу в каламутній воді!

31. I. „Роботнік", — соціялістична польська газета, містить цікаву статтю, проливаючи крокодилячі сльози в обороні Східної Галичини та дорікає свому урядови за його політику супроти нас. У звязку зі сподіваною весняною кампанією большевиків „плаче" над нами й інша польська преса та „домагається" зміни поведінки супроти нас. Учора тровила, а нині вбралася в одежу оборонця. Таке явище повторюється частіше. як що тільки яка небезпека грозить нашому проклятому „союзникови". Польська преса знову бє на сполох, що большевики страшно зброяться перекидають сибірські війська на польську границю, а також дикі дивізії. В страха великі очі, а на злодію шапка горить. Такей „союзникам" привиджується. На румунський фронт мали би большевики кинути 14, 19, 27, 41, 45, 47, 51, 53, 54, 50 піші „дивізії",*) таращанську кінну дивізію, три бесарабські комуністичні полки, мадярську комуністичну бригаду, бригаду Галичан, кінноту Буденного й Котовського. Отже разом проти Поляків і Румунів малиб стояти: І., XI., XIII., XIV. совітські армії та кінний корпус Буденного. За те V., VII., XV. армії громадяться в районах Бердичева, Житомира і Коростеня. Формування кінноти йде в них швидким ходом. Коні реквірують по селянах. Кидають голосні кличі до населення, мовляв, „жовтоблакитники", себто ми — це запроданці антанти, жандарми Франції та іншої буржуазії заходу. Їм до помочі стають румунські пани-бояри. Такі кличі маюйть подекуди успіх серед наших темних дядьків-селян. Деякі відомости дістали ми від наших висланників на Україну. Числа большевицьких армій і корпусів з досвіду не беремо в дійсности за повні, бо большевики майстри в нумеруванні своїх відділів. Часом бувало таке, що маємо проти себе 41 дивізію, а попередними числами означені дивізії не існують.

6. II. Животіння пливе далі своїм руслом. Чоловік звик зі злиднями та неволею. Встаєш рано, випеш „снідання", праця, обід, знову праця аж до ночі. На дворі пахне весною. Тому в таборі фабрикується ріжні надії — сплетні про наступ большевиків, про які в ніякій пресі й словечка нема. Мої нерви перепружені, бо такі відносини таборові ділають просто вбивчо на мене. Крім зовнішніх нещасть, маємо доволі внутрішніх інтриг, підозрінь, цькування та ворогування між таборівцями. Два театральні гуртки, а це наш і волинської дивізії, дають майже що дня вистави. Особливо майстерно грає драматичний гурток 20. кінного полку ім. Мазепи з волинської дивізії. Команда групи помаленько тратить надію на грошеву допомогу, яку обіцяли Поляки давати нашому урядови. Ми як довго перебуваємо у польських таборах. Тому пробують себе потішати ріжними видумками, обіцянками, як прим. бутьтоби Австрія (котра?!) обіцяла помоч 25 міліонів корон! От чудаки та легковіри! Знання заграничних відносин недостаточне. Опрокидують давні „качки" польської преси, начеб Петлюра подався до димісії. Навпаки, Рада Республики має його іменувати президентом У. Н. Р., розуміється без території. Устна таборова почта принесла вістку, будімто большевики прорвалися в одному місці на польську сторону. Та це ледви правда. Зміст таких „качок" — це бажання таборового „населення" в надії на сповнення їхніх задум. В нашій дивізії працює тепер комісія провірки старшинських ступнів, бо багато старшин є підозріло „іменування". Деякі з них мусять „зректися" тих неправно набутих ступнів. Грошей не маю ні троха. Випродую річи та білля, бо таборовим пайком не проживеш.

7. II. Відвідав у місті знакомих. Нарікають на зріст дорожні та погані порядки на поліції та в урядах. „Рідний Край" пише, що большевики мали би пересунути шесту армію над польську границю. Загострено подорожування в пограничних смугах. Йдуть приготування до якихсь подій. Т. зв. „Ліга Націй" збирається 21. ц. м. на наради в польських справах. Як 6 точка нарад буде обговорений меморіял Українців-Галичан у справі Східної Галичини. Скоропадський веде за кордоном інтензивну пропаґанду за гетьманат. Пілсудського витає Париж та Франція з великими почестями.

(Дальше буде).

*) Ці „дивізії стояли проти нас на фронті й мали по 600—800 людей! — В. Л.

Чемний Івась.

— Щож, Івасю, чи ти був чемний у церкві?

— Так, бабусю, дуже чемний. Як до мене підійшов якийсь пан із тацою з грішми, сказав я „дякую" та нічого не взяв.

— Тату, що то є чесність?

— Це є те, коли ти про когось скажеш зовсім щось протилежного, ніж думаєш про

Д-р Г. Г. Скегар, Шікаго, Илл.

ЧИ ПРИХОДИТЬ НАМ КАПУТ?

(Промова, що її виголосив д-р Г. Г. Скегар на I. Зїзді Українських Націоналістів, який відбувся в Саскатуні, 26, 27 і 28 липня 1934 р.).

Хочу зачати свою промову твердженням, що льоґіка признає чотири правди на світі: правду аксіоматичну, правду льоґічну, правду експериментальну і правду історичну. У своїй промові я буду триматися виключно правди історичної.

Дня 22-го квітня 1920 року заключили у Варшаві угоду Пілсудський і Петлюра. Пілсудський говорив від імени Поляків, а Петлюра говорив від імени Українців. Поляки зобовязалися здобути Київ для Українців і прогнати Москалів з України. Петлюра подарував за це Полякам Галичину з 5-ма міліонами Українців, Львів, Перемишль і цілий Дрогобич з копальнями нафти.

Дня 8. травня 1920 року прийшли польські й українські війська до Києва, однак за чотири тижні, себто дня 10-го червня, мусіли польські війська і відділи отамана Петлюри втікати з Києва. Москалі гнали за ними аж до Варшави. Поляки мусіли боротись і поставили сильний опір під Варшавою, а боротьба скінчилася поразкою Москалів.

Дня 18-го березня 1921 року прийшло до остаточного договору Москалів з Поляками в Ризі, над Батійським морем. Москалі мусіли відступити Полякам Волинь, Полісся, Холмщину і Підляше, і зобовязалися не згадувати ані одним словом про Галичину. Проти цього договору в Ризі протестували Українці прилюдно перед европейськими народами, одначе ці паперові протести придадуться може колись пізнише, бо можна буде на них покликатись. Але в ту хвилю вони не помогли нічого.

Одначе договір Поляків з Москалями в Ризі дав підставу амбасадорам Англії, Франції, Італії і Японії, що вони в імени своїх держав вирішили дня 15-го березня 1923 року долю Західньої Ураїни. Ці амбасадори своїм рішенням признали західніх Українців, не зважаючи на постійні українські протести, відвічному українському ворогови, Польщі. Ці люди, які підписали це рішення, були: Ерік Фипс від Англії, Раймонд Пуанкаре від Франції, Романо Авецана від Італії і М. Мацуда від Японії. Ці амбасадори згадали в своїм рішенню, що Поляки згодилися дати для Галичини самоуправу, свободу української мови, релігії, а навіть і владу.

Та що сталося від 1923-го року, ми вже знаємо. Українські школи польська влада закрила, а завела польські школи навіть по селах, де нема ані одного Поляка. Українців не допускає польська влада до університету, до шкіл, до урядів. Славний був це 1930-тий рік, бо лише сім літ по рішенню амбасадорів приніс нам той рік брутальну пацифікацію. Заступники польської влади, військові відділи, жандарми і поліціянти нападали на наші села, вязнили невинних людей і били тисячі Українців буками, як за часів Каньовського, польського можновладця. Польські посіпаки нищили наші читальні і сільські склепи. Понад 20 осіб померло від буків. Українська преса не сміла цих людей, убитих польськими буками, навіть згадувати в своїх часописах. До нині носять українські діти своїм батькам обід до криміналу.

А щож ми бачимо в Московщині? Москалі перехвалюються, що вони впроваджують найновішу систему правління, найліпшу, найдоскональнішу, наймудрішу і найсправедливішу. При заводженню цеї досконалої новини послугуються вони старими методами царя Івана Грізного і Петра Першого. Вони замордували міліони селян і інтелігентів. В 1933-тім році спричинили парочкою голод на Україні. Міліони людей вимерли голодовою смертю, і то сталося на цій самій Україні, яка все була шпихлірем цілої Европи. Анґлійські, американські й німецькі журналісти писали докладні вісти про голодову смерть, якою Москалі нищать українські села й міста. Москалі спершу це перечили, а вкінці не мали виходу тай мусіли признатися, що заморюють голодом людей, щоби приборкати Українців, які ставлять опір комуні з рук Москалів. Покликаюся тут на свідоцтво д-ра Аменде, секретаря Конґресу Европейських Національностей, котрий обєднує кругло 40,000,000 Европейців. (Гляди переклад цього звіту в 36 і 37-мім числі „Нового Шляху" 1933-го року).

Незаперечною правдою є, що Турки вимордували Вірмен, які допоминалися своїх прав і своєї свободи. Опісля турецький міністер заграничних справ сказав глумливо: „Туреччина не має вже більше ніякої вірменської квестії на своїх землях". Одначе світ цим не дав здуритись, бо про Вірмен Нанзен написав книжку під назвою „Ошуканий нарід".

Подібно хоче Московщина зробити з нами. Мордує Українців голодом або засланням на Сибір, на Соловецькі острови, а на їх місце заселює урожайну українську землю московськими поселенцями.

Ось цього року дочекався світ великого празника: два кати відбули пир у Москві, столиці Івана Грізного та Леніна Крівавого. Ці два кати виголосили тости в свою честь і один одного похвалив за сприт у катуванню, вішанню, стрілянню й убиванню. Дня 13. лютого 1934-го р. приїхав польський міністер в гості до Москви і запив дорогим вином здоровля московського ката. А цей вдарив своєю чаркою об польську чарку і запив здоровля польського ката. Оба відвічні вороги Українців обнялися й розцілувалися, бо потрапили обезсилити 40,000,-000 Українців і замінити їх на своїх наймитів.

Я питаю вас, Українці: Чи не переймає вас жах, коли ви це читаєте?

Здається, що неволя знесена і закони признали всім людям повну свободу. Президент Лінколн зніс неволю чорних людей в Америці. Чи чорний, чи білий, він є свобідний. Ніхто не сміє його переслідувати, мучити, визискувати, замикати або вбити. Та це є в Америці, а Европа, яка посідає більше ніж 5-000-літню культуру, яка списала історію своєї культури на камінних стінах, на цеглах, на папірусах, на шкірах і на папері — ця „людяна" Европа узнає ще неволю. І то неволю не лише поодиноких людей, а неволю народів! Москалі і Поляки держать у неволі міліони людей, не звертаючи уваги на голосні протести цих людей. Бють їх на смерть, катують, вішають, стріляють, морять голодом, і то лише на те, щоби ці невільники лишилися при них, щоби їх застрашити, вичерпати, стомити, зломити, зробити податними, послушними, покірними та сліпими рабами.

Прошу собі представити це 20-те століття „поступу", зі своєю виставою „культури" в Шікаґо, яка запалює своє світло від далекої зорі Арктура, а рівночасно у цім самім 20-тім століттю „поступу" чоловік іще вбиває свого ближнього на його власній землі!

І хтож допускається цих душогубств? „Шляхотні" Поляки, яким ось перед 16 роками виборола американська армія своєю зброєю волю. Це роблять також „поступові" Москалі, які бажають своїм „поступом" перегнати всі народи світа і прийти в поміч усім поневоленим нуждарям. Ще треба згадати потомків римських проступників Румунів, які знищили українські школи на Буковині і в Бесарабії. Ці Румуни приказують у церквах говорити проповіди по румунськи і приказують українському населенню зміняти свої імена на румунські. До того, як на глум; скромні Словаки також пописуються своєю „славянською любовю" до нас. Вони викрикують на гнет чеський та мадярський, однак хапчиво записують при переписі сотки тисяч Українців на Словаків. Хотять збогатитись українським коштом.

Бачимо ці всі історичні факти. Вони стоять перед нами неначе вогненний стовп у пустині перед Мойсеем — як Українці стали невільниками на своїй власній землі, а як їх свободу потоптали Москалі, Поляки, Румуни й Словаки.

І коли ми так глянули на простір Европи і побачили, що українські землі розшматовані, а Українці без особистої свободи, без ніяких прав, без ніякого вигляду на свобідний розвій, то до якого висновку, думаєте, ми мусимо прийти?

Бачимо ясно, що всі українські політичні партії, чи орґанізації, які думали і трудилися над правами Українців в Европі, опинилися тепер як риби в саках рибаків. Велика партія небіжчика Симона Петлюри, яку одідичив Андрій Лівицький, вірила Полякам і уповала, що Поляки дадуть свободу Україні. А тепер ця партія на чужині, в Парижі, чекає на підмогу в польських злотих, щоби видавати бідненький часопис і так жити з дня на день. Ця партія дожила до цього великого пиру в Москві, на котрім Поляки й Москалі пили шампан і сміялися; сміялися голосно і глумливо з „Тризуба".

Приязнь колишнього диктатора Евгена Петрушевича до Москалів усмертила його. Здається, що згине він з голоду так, як міліони Українців на Україні. Про гетьмана, Павла Скоропадського, не смачно й згадувати. Усмертили його, його власні необережні кроки і слова, коли ще правив Україною. І хоч він не має ніякої сили, дальше нерозважно поводиться. Стратив усіх. Не має ані одного союзника.

А чи можна брати поважно програми партії в Галичині, на Поліссю, на Волині? А чи можна числитися зі словами і роботою людей, які стоять під поліційним доглядом, яких жандарми можуть кождої хвилі арештувати, ревідувати, бити, мучити, судити? Читайте часописи: вони є повні описів про ревізії, арешти, процеси, засуди, а навіть за побожні процесії і церковні пісні.

Провідники всіх партій, малих і великих, мусять признати, що вони жиють під постійним наглядом поліції. Навіть за український борщ арештують. А може Українці на Буковині й у Бесарабії сміють сказати, що лежить їм на думці, чого бажають, як хотять господарювати?

На Закарпатській Русі Українці також не мають свободи. Там кажуть Українцям називати свою землю Росією, а не Україною.

І так усюди вязничні мури, вязнична задуха. А всеж ці вязні, ці арештанти дивують нас своїм поведенням. Мука, біль, рани від буків, а навіть шибениця не стягнули цих вязнів докупи, не злучили їх разом, не зєднали їх у „товаришів недолі", в залогу, яка, споєна спільною недолею, нападом ворогів зі всіх сторін, лучила би свої сили до оборони на життя і смерть.

Ми бачимо наприклад у Галичині, в найінтеліґентнішій частині української землі, велике число менших і більших часописів, які розбігаються думками і рубають себе взаїмно. Коли поглянете у видавництва Українців міста Праги, побачите там, на чужині, в нещастю, постійну незгоду, і то не лише незгоду, але якусь темряву думки. Наведу лиш один приклад:: Пан Осип Безпалко ходить тепер по Празі і ширить „Соціялістичний Інтернаціонал". Спитаєте: хто йому помагає? Та ніхто інший, як бувший міністер, Всеволод Петрів. Замісць журитись українською землею, оба вони лишилися при алькоголізмі соціялістичного інтернаціоналу і задурманюють нещасливих збігців-заточенців. А там дальше у Відні Українці в незгоді, в Парижі в незгоді, в Берліні в незгоді — без кінця. І питаю я вас: Чи так має заховуватися нарід у нещастю?

Одначе ми не сміємо замикати очей на наш найближчий поріг. Українці в Ню Йорку є в постійній сварні, Українці в Шікаґо є розбиті на чотири групи, Українці у Вінніпеґу, Клівленді, Едмонтоні, Монтреалі, Ст. Полі і Саскатуні кличають з дня на день у хоробливих сварнях. Так орґанізується нарід, якого переслідують, якого землю забрали наїзники. І так приготовляють вони поміч рідній землі, так спішить їх армія на відсіч своїм братам, яких облягають.

А всі наші вороги мають одну спільну думку: „Маємо знищити Українців". Чи не вдалося би нам прийти до позитивного виновку і приняти для себе одну святу і спільну ціль: **„Мусимо вигнати ворогів України!"**

Ця думка повинна стати спільною думкою всіх невільників на українських землях. Тут нема вибору. Тут іде про життя і смерть. Тут іде про свободу, або досмертну неволю.

Всі, що люблять волю, нехай готовляться негайно до бою. Ставаймо в ряди до безпощадної боротьби, безоглядної розправи з ворогами людського достоїнства і свободи!

Від 1927-го року кличе українська національна свідома молодь поза межами українських земель: **„До бою за волю, бо вороги довкола".** Бо коли не підемо до бою, тоді мусимо датись вирубати, як вівці в різниці.

Ми приняли новий клич: „Україна понад усе!" Тут, за мурами твердині, свобідний простір, щоб орґанізувати опір, споїти думки, розбудити запал, розпалити, завзяття, щоб єдність у боротьбі спалахнула великим вогнем, огорнула всі наші серця й уми цілого народу.

То не партія нас кличе, то не політики кличуть, то не кандидати на послів кличуть; це не кличуть кандидати на міністрів, щоби ходити в золотистих фраках. Це кличе українська молодь. Кличе всіх молодих, що цінять справедливість, свободу, честь людини і честь народу.

Геть з ріжницями, які лишилися між нами ще зперед початків нашої революції! Нехай заніміють партійні кличі, які може мали вартість перед 20-ма роками, але тепер вони є безвартісні. Для цих, яких гаслом може бути лиш один однісінький клич: **„ВОЛЯ УКРАЇНІ", ніяка жертва не є завелика, щоби стати свобідними.**

Французькі вязні втікають з Чортівських островів, де довкола плавають акули-людоїди. Засуджені на досмертну вязницю, пробиваються вони через усі перешкоди, поконують усі небезпеки, бо бажають свободи і волі.

Чи нас, Українців, не стати на єдність у думці, щоби сказати цілому світови: **„МИ ХОЧЕМО БУТИ СВОБІДНІ, І ЗА ВСЯКУ ЦІНУ МИ МУСИМО СТАТИ СВОБІДНІ!" Не хочемо в Европі, серед свобідних народів, сидіти в оковах, у московській, польській, румунській та чехословацькій вязниці. Не хочемо! Всяку жертву принесемо, щоби вибитися на волю. Ненавидимо неволю і ненавидимо всіх, що нас прикували до своїх возів, щоби ми тягнули їх тягарі. Висказуємо погорду нашим катам. Хочемо станути око в око з кождим ворогом свободи й умертвити його, коли він не хоче добровільно уступити з нашої землі.**

В обороні перед розбоєм свого майна і свого духа вільно нам ужити кожної зброї. Нас є 40.000,000 і цих 40,000,-000 мають бути рабами в Европі?

Ніколи! **Хто вбиває нашу душу, той мусить згинути з наших рук.**

В Америці, в Канаді, в Арґентині, в Бразилії маємо повну свободу розвинути наші гадки, впоїти їх в українську молодь і в цих, що почуваються ще молодими. Всіх має огорнути один дух, новий дух відваги і завзяття. Не хочемо з ніким сперечатися про перестарілі партійні, дрібненькі погляди. Може колись прийде хвиля собі побалакати, а тепер маємо всі сили присвятити боротьбі. Кождий з нас має зрозуміти, відчути, що лише безоглядна боротьба на кождім місці може допровадити нас до перемоги над ворогами. **Всякі торги, угоди, перемиря, балачки, усмішки, перекуски з ворогами ослаблюють наш опір і боротьбу, і роблять ворога безличним.**

Старі добродушні методи мусять уступити місце непримирній боротьбі на всіх ділянках нашого життя. Страшні події мусять нас злучити разом. Дрібні ріжниці не можуть нас дальше ділити й обезсилювати. Наш дух має стати смілим, витревалим, невблаганим. Всі маємо одностайно думати, а відчуємо, що наша сила лежить у нас самих. Ми самі маємо пожертвуватися за свободу нашої землі.

Ми вже передше читали Шевченкові слова, але не розуміли їх; а я питаюся вас, чи зрозуміємо тепер: „І вражою, злою кровю волю окропіте!".

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

ТОЛІДО, О.

Союзовий відділ центр українського життя.

І в нас робляться приготування, щоби відсвяткувати 40-літній ювилей У. Н. Союза. Отсе свято матиме для нас особливе значіння, бо думаємо, що стане завязком нового життя. Українців у нашій громаді небагато. Навіть ті, що належать до нашого 167 відділу У. Н. Союза, не годні приходити правильно на місячні сходини, бо декотрі мешкають подальше, яких 28 миль від нашого осередка. Нема в нас ні української церкви, ні ніяких інших українських орґанізацій. Тому саме спадає на наш відділ обовязок проводу в громадськім нашім життю. Нам і залежить на тім, щоби тепер притягнути до товариства більше членів, головно з молоді. Тому і бажалиб ми мати гарне Союзове Ювилейне Свято. З нагоди отого свята заснувався при відділі Український Хор, зі старших і молоді, яким управляє гром. С. Ткаченко. На святі повитаємо цілу нашу українську кольонію.

Петро Юркевич.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Виклади про російську революцію.

В понеділок, дня 24. вересня, розпочав д-р Арнолд Д. Марґолін серію викладів про російську революцію. Виклади відбуваються кождого понеділка в головнім будинку Ню Йорк Юніверзіти.

Цеї пятниці, себто дня 28. вересня, відбудеться в тімже університеті в годині 8 вечором окремий безплатний виклад Марґоліна на тему „Російська революція — як я її бачив".

В тім викладі буде багато місця, присвяченого Україні на початках революції. Теж і в першім своїм викладі Д. Марґолін згадував часто за Україну і підкреслював ріжниці між Росією й Україною. По відчиті відбулася дискусія. Ставили питання, на які лектор давав відповіди.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЩО ТАКЕ „ВАРАНТ"?

В американськім законі варантом називається письмо з суду, в якому суддя дає наказ шерифови, констаблеви чи міському поліцаеви, щоб той арештував когось, або перевів у якійсь хаті трус, або заняв для суду якісь річи, чи виконав якесь інше доручення, що потрібне для переведення справи в суді.

Щоби дістати такий „варант арешту" проти когось, поліція чи яканебудь приватна людина мусить „показати причину", чому його треба арештувати, значить мусить зробити проти нього обвинувачення і заприсягнути його в суді і таким способом прийняти на себе відповідальність, якби арештування було неоправдане. У варанті мусить бути сказано, кого саме мають арештувати, за який злочин, і мусить бути підпис судді. Як федеральна конституція так і конституції окремих стейтів не дозволяють нікого арештувати без такого варанту. Виїмково шерифови та поліції дозволено зробити арешт, не маючи для того варанту лише в таких випадках, коли злочин сповнено в їх присутности або коли через арештування вони думають недопустити до злочину і мають для такої думки розумну підставу.

„Варант трусу" мусить бути таксамо підписаний суддею, який дає судовим урядовцям наказ перетрусити чийсь дім, якесь інше місце для того, щоби знайти сховані там річи. Давнішими часами такі варанти давали лише для вишукання крадених річей; тепер поліція дістає їх з суду для того, щоби могла перетрусити тайні шинки, шулєрні, тощо. В кождім разі без такого судового наказу поліція не має права входити до нічиєї хати і ніхто не обовязаний пускати поліцая до свого помешкання, поки той не покаже йому судового варанту. У варанті мусить бути сказано, яке місце поліція має трусити і яка ціль трусу. Так звані загальні варанти, що лишають поліцаеви вільну руку самому рішати, в яку хату він хоче йти або кого арештувати, вважаються нелеґальними.

Крім того є ще кілька інших форм варанту. Наприклад „бенч варант" — наказ судді, щоб привести до суду особу, яка без причини не ставиться на судову розправу, в котрій вона обвинувачена або має ставати за свідка. „Варант оф комитмент" — притримати в заперті того, на кого є підозріння, що він не зявиться на розправі, коли його мають переслухати як обвинуваченого або свідка.

ФЛІС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ГАРТФОРД, КОНН.

На політичних вязнів.

З приводу забави, яку влаштували парохіяни церкви св. Арх. Михаїла для свойого пароха, о. д-ра Д. Ґулина, з нагоди приїзду його родини з Европи, гром. Антін Локоть забрав слово та візвав приявних гостей зложити жертву на політичних вязнів. Громадяни зложили $7.75 і ті гроші переслано через Обєднання.

Л. Апанович, секр.
І. Саган, касієр.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На Рідний Край.

Українська Центральна Рада з Нюарку переслала до Обєднання $65, з припорученням вислати $20 на Рідну Школу, $20 на інвалідів і $25 на потерпівших від повені.

І. Петрів,
секр. Центральної Ради.

ПРИСУД НА — САМОГУБСТВО.

Німецький міністер справедливости Іртнер видав брошуру, в якій широко пояснює новий карний закон, який тепер опрацьовують. На основі нового закону смертна кара остається обовязуючою. Тимчасом іще радять про сам спосіб виконання кари.

Розглядають питання, чи засудженим на смерть даватимуть чашу отруї чи у виїмкових випадках пальну зброю, щоби засуджений сам покінчив із життям.

Воробець сердиться. Позичив книжку, а тепер не тямить, кому.

— Це мені більше не повториться: від нині буду собі записувати всі назвища.

— То нічого не поможе, — замітив його товариш. — Я випозичив девятьдесять чотири книжки, записав девятьдесять чотири назвища, а думаєш, що я дістав назад бодай одну книжку?

— Ну, — усміхається Воробець — то вже дурниця. — Подай лише мені назвища тих людей, а я вже полагоджу тобі цю справу.

— Неможливо. Я назвище кожного вписував до книжки, яку хтось позичив.

ОБМОРОК.

Причиною обмороку або хвилевої утрати свідомости є недостаточний приплив крови до мозку. Людина може зімліти від фізичного вичерпання, слабости, перевтоми, від утрати крови, від надмірної спеки, недостачі повітря або якогонебудь дуже сильного душевного зворушення. Причиною є все те, що кров не доплиє до голови так, як повинна, але в кожному випадку обмороку є й деякий душевний елемент. Дуже сильні люди нераз дуже легко впадають в обморок і взагалі від сили воно не залежить.

Поки людина впаде в обморок, її раптом огортає почуття слабости, перед очима виступають чорні плями, лице блідне, губи тратять свою природню краску, холодний піт виступає на чоло, живчик бється дуже швидко і слабо і врешті хорий падає непритомний. Одначе заздалегідь пізнавши ті симптоми, можна обморок відвернути і недопустити, щоб людина зімліла.

Передовсім при першій ознаці треба голову схилити як можливо найнижче; найкраще опустити її зовсім поміж коліна. Взагалі у всіх випадках це доволі безпечне правило, що коли лице бліде, то треба голову схилити, а коли червоне, то держати її високо на подушці.

ФЛІС.

Учитель: — Купарчук, скажи мені якесь речення, в якому приходило би слово „яйце".

Ученик: „Я їв у неділю „бабку".

Учитель: А деж: „яйце"?

Ученик: В „бабці".

Учитель: — Скажи мені Кордибанюк, коли Колюмб відкрив Америку?

Ученик (мовчить).

Учитель: — А ти, Петрійчук, не знаєш? А ти, Коритко? — і т. д. А може ти, Кордибанюк, скажеш мені, коли ти народився?

Ученик: 18. червня 1921-го!

Учитель: — Прошу дуже! Такі ідіотизми то ти памятаєш! А навчитися трохи історії, то тобі не хочеться! Сідай!

—:—

Якомусь прохожому вітер зірвав капелюх із голови. Прохожий гонить за капелюхом. Інший прохожий хоче пожартувати собі тай каже:

— Ви, пане, на другий раз прибийте собі капелюх цвяхом до голови, то вже вам не втікне!

— Я радо зробив би так, колиб мав голову з такого матеріялу, як ви!

ЗАКУЛІСИ НАРОДНЬОГО „ЛЕМКІВСЬКОГО БУКВАРЯ".

Цікава, аж надто цікава є історія т. зв. „Лемківського букваря", що то стілки наробив шуму. Варто з нею запізнати наших читачів. А саме: „Учитель з Криниці" (так лемківські кацапи звикли називати пана Методія) задумав витавити в Криниці - живцю віллю. І це неабияку, але аж триповерхову, одначе не скромну, лише з найвищим комфортом. Нехай би собі будував, щать йому, Боже. Тільки пощо він ту віллю лучив з долею Лемківщини? А чому? Ось послухайте: Настала кріза й панови Методієви забракло грощей на викінчення віллі. Запозичився, як то кажуть, аж „по вуха". Тоді впав на ґеніяльний помисл робити інтерес на політиці. Інші роблять, чомуж би й він не мав робити? Так зродився в голові пана Методія плян видання лемківського букваря. А тому, що коморники тиснуть на „ґальоп", тому також „на коліні" робилося нове „благо" Лемківщини, що їй на імя „лемківський буквар". Пан „учитель з Криниці" прямо „перевалив" польський „елементарж школьни" на якийсь дивоглядний говір. Цей говір якийсь такий штучний, такий дивний, такі в ньому чудернацькі слова, такі наївні вислови, що направду треба дивуватися, як можна було щось подібного взагалі до шкіл уводити. У тому поспішному творенні лемківського букваря помагали панови Методієви не якісь Лемки, не якісь знавці Лемківщини, але новосандецькі семинаристи-Поляки, що Лемків хіба бачили на торзі в Новому Санчі. Отже так навмання вдалося склеїти духову лектуру тисяч лемківських діточок.

На прикладі лемківського букваря й узагалі того цілого лемківського сепаратизму ніяк не можемо зрозуміти москвофілів. Український рух поборюють в імя єдинства цілого „русского" народу, мовляв: Українці сепаруються, а тут вони самі ще більш цей самий, скажім по їхньому, „русский" народ атомізують, бо виділюють з нього кат зна в якій цілі пів міліоновий лемківський нарід.

Пан Методій за свій історичний твір сподівався від сильних „міра сего" великої винагороди. Принайменше на покриття довгів „а конто" пишної віллі. Тимчасом дістав аж... **200 зл.** А екзекутори були такі, що навіть на вулиці непокоїли його. Крім того ще Жиди йому зліцитували віллю, одиноку мрію. І так пан Методій і інтересу не зробив і скомпромітувався в очах свойого народу. А буквар остався і сповняє „свою" роботу.

Лемко.

ГОЛОС УКРАЇНИ — УКРАЇНСЬКА РАДІО-ПРОГРАМА.

Незабаром буде три місяці, як започатковано зі стації W. H. O. M. сталу українську програму „Голос України". Кожного дня, крім неділь і понеділків, у годині 2:30 пополудні милі звуки пісні „Родимий краю, село родиме" починають програму, наче хочуть пригадати слухачам, що програма повна споминів з рідного краю. Музичні твори наших найвизначніших композиторів, Лисенка, Барвінського, Ярославенка, Січинського, Завадського, Присовського, Матюка, Людкевича, Гайворонського й інших, переплітані час від часу народніми піснями, вокальними сольми і коротенькими відчитами звідомленнями на найактуальніші теми, роблять програму ріжноманітною й інтересною. Історія України подається англійською мовою, для кращого зрозуміння молодіжи і чужинців, котрі слухають програми „Голосу України".

Про це найкраще свідчать сотні листів, що наспівають від українських, а то й від чужих слухачів.

Програма є комерційна, себто призначена для оголошень, з яких вона з часом повинна удержатись. Досі оголошень майже не було, бо управа про них не старалась. Було намічено виробити програму, познайомити з нею слухачів, а опісля перейти на комерційну сторону. Та це зовсім не змінить програми. Вона, як і досі, буде ведена в цьому напрямку, в якому була під оглядом артистичним, а можливо, що буде навіть побільшена і поширена.

Управа програми отсею дорогою висказує щиру подяку всім прихильникам і слухачам за сердечні відгуки та просить і на будуче такої самої моральної піддержки, бо фінансової піддержки „Голос України" не потребує.

Памятайте й на дальше кожного дня про „Голос України" в годині 2:30 пополудні, зі стації W. H. O. M. 1450 кільосайклів. (Опл.)

Олена В. Добуш,
управителька і заповідачка

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 8. ВЕРЕСНЯ. — ФОШ РОЗДІЛИВ НІМЦІВ. (56)

Коли британська армія потиснула назад армію Клюка, то ця армія попала в район армії архикнязя Айтеля, другого сина кайзера. Наступ британської армії був такий бистрий, що штаб ґенерала Клюка був змушений ратуватися на автомобілях. Британська армія несподівано так швидко подалася вперед, що штаб фон Клюка покинув недоїджений обід. Коли Англійці прийшли до штабу, то на столі стояла ще гаряча кава та інша страва. Це перший раз на західньому фронті довелося Німцям так поспішно відступати.

Найбільший кавалерійський бій відбувсь у великій війні по обіді 8. вересня. В цьому бою брали участь 117 ескадронів кавалерії, яка з небувалою досі силою атакувала Німців. Німецькі полки замітно були змученими й тому Британці виграли бій досить скоро. Армія ґенерала де Еспере стояла на позиціях, які замикали дорогу на Париж. Його армії треба було чекати головного удару Німців, бо це був найкоротший шлях до Парижа. Німці тут робили свої шалені атаки, але успіху не мали. Всі їх спроби Французи відбивали.

На місцях страшних боєвищ лежали трупи горою. Всі дороги були всіяні трупами, знищеною зброєю, обозами, вмираючими людьми й раненими, яких не мали сил і часу забрати. Тут вперше в світовій історії лягли трупом сотки тисяч молоді, найкращих синів ріжних народів і націй. Всі ці бої свідчили про страшне напруження й страти з обох сторін. Здавалося, що все навколо було в обіймах смерти й руїни. Села й окремі оселі, що знайшлися в боєвій смузі, також були знищені й зметені з лиця землі.

Цілу ніч шаліла буря й злива. Та, не зважаючи на це, французькі літаки літали на розвідку. Вони, освічуючи темряву спеціяльними бомбами, знайшли місце, де був розрив між арміями фон Більова і фон Гавзена. Розрив цей стався від скорого перегрупування німецьких військ. Цілу ніч командуючий армією ґенерал Фош накопичував свої сили проти правого крила армії ґенерала Більова, а потім несподівано вдерся клином між арміями фон Гавзена і фон Більова, вдаряючи найбільше в праве крило армії фон Більова.